

El Dr. Lluís Solé i Sabarís i l'escola catalana de Geologia.

per Carmina VIRGILI

Catedràtica d'Estratigrafia i Geologia Històrica a la Universitat Complutense de Madrid.

L'objectivitat i la imparcialitat són, sens dubte, dues qualitats indispensables per a l'historiador que vol analitzar científicament un fet del passat; jo diria, en canvi, que no són indispensables, ni tan sols desitjables quan intentem d'aproximar-nos a la realitat d'una persona amb qui hem conviscut.

Per això, aquestes ratlles sobre aquell a qui jo considero una de les figures més importants de la geologia del nostre país a partir dels anys quaranta, seran conscientment i voluntàriament subjectives i parcials.

Seràn subjectives perquè he viscut d'a prop i des de dintre la formació i l'expansió de l'escola catalana de geologia; seràn parcials perquè he pres part i partit en aquesta història.

D'altres faran una valoració crítica de les aportacions científiques i de les qualitats humanes d'un mestre que a mi m'és massa pròxim per a tenir-ne una visió de conjunt. Jo intentaré d'explicar què ha representat la seva presència i la seva tasca a la nostra Universitat. Què ha significat per a mi i per a tants d'altres que hi vàrem arribar amb més il·lusió que preparació, amb més curiositat que autèntica vocació. Com va ensenyar-nos no solament a interpretar el significat de les formes del paisatge i de les estructures geològiques sinó també a descobrir el sentit del treball en equip, el goig de la tasca compartida.

El Dr. Lluís Solé i Sabarís és sens dubte el primer geòleg que crea una escola, que forma uns deixebles després de l'enfonsada, del trauma que, per a la investigació científica, com per tantes altres coses, representà la victòria feixista de l'any 1939.

La repressió intel·lectual que la seguí no fou tan absoluta en el camp de les Ciències de la Naturalesa com en altres aspectes del coneixement humà amb una càrrega ideològica més forta. Per això, ja a començaments dels anys quaranta, hi havia al front de les poques càtedres de geologia existents persones d'una qualitat científica poc corrent en la desmantelada Universitat d'aquella època. El Dr. Lluís Solé i Sabarís, que arribà a la Càtedra de Geologia General de la Universitat de Granada el 1940 i a la de Geografia Física de la Universitat de Barcelona tres anys després, hi destacà entre tots per una qualitat que era quasi inexistent entre els científics i ensenyants d'aquells moments: la seva capacitat de fer deixebles i de crear escola.

Aquesta qualitat és fruit, sens dubte de la seva preparació científica i de la seva vocació docent, però sobretot respon a una actitud vital, a un compromís ètic. És una qualitat que el Dr. Solé portà a la trista Universitat dels anys quaranta provinent de l'Institut Escola dels anys trenta; qualitat que està feta tant d'acollida cordial com d'exigència rigorosa envers els deixebles; tant d'entrega generosa com d'acceptació crítica envers els amics.

Aquesta qualitat que sempre és important i valuosa per a qui es dedica a l'ensenyament universitari, té un significat molt especial per les circumstàncies en què es trobava la Universitat en aquells moments. S'ha dit moltes vegades, i amb molta raó, que la generació de la postguerra és una generació sense mestres, la ruptura de la guerra civil la deixà orfe i sense arrels; la repressió franquista li amagà la història immediata i li tallà els camins de diàleg i de comunicació. Per això les poques persones que d'una manera activa i conscient exerceixen el seu mestratge en aquesta època tenen una importància molt especial. Sobretot quan ho fan sentint la responsabilitat de transmetre uns valors i uns conceptes que la cultura oficial d'aquella època considera inexistents; i intentant d'establir uns contactes amb el món científic d'una Europa que ignora i és ignorada per l'Espanya franquista.

Aquest és el cas del Dr. Solé i Sabarís i per això, primer a Granada i després a Barcelona, reuneix al seu voltant una colla de deixebles als quals comunica no solament els seus coneixements geològics i les seves inquietuds científiques, sinó també el seu estil docent i la seva actitud personal: és a dir, la vocació de continuar fent deixebles, la convicció que l'investigador, el mestre, no pot viure la seva ciència i la seva docència com una activitat solitària i retirada, sinó com una tasca compartida. Una tasca en la qual és impossible marcar on acaba la feina pròpia i on comença la de l'equip, assenyalar quins són els deixebles i quins els col·laboradors.

Ben aviat els geòlegs que es formen el seu entorn ocupen llocs a la indústria, a centres d'investigació i a les càtedres de les Universitats de Barcelona, Oviedo, Granada, Saragossa, Madrid i Salamanca. I ben aviat també cadascun d'ells forma nous deixebles i nous equips que continuen la tasca i contribueixen a preparar el desenvolupament que ha tingut la Geologia al nostre país a partir dels anys seixanta.

Així es forma allò que hem denominat l'escola catalana de

geologia, una escola que s'estén tot al llarg i ample d'Espanya i de la qual el Dr. Lluís Solé i Sabaris n'és l'iniciador i el mestre. Per això crec que podem dir d'ell que és el primer d'una etapa clau per al desenvolupament de la investigació geològica al nostre país.

Igualment podem dir d'ell que és l'últim d'una generació de geòlegs, d'un estil d'investigadors: la dels científics complets que per damunt dels límits i barreres de l'especialització tenen una visió totalitzant de l'estudi de la terra i del paisatge, una visió que va fins i tot més enllà de la geologia per entrar en el camp de la geografia.

Això no vol dir pas que ell hagi defugit l'especialització, indispensable en la ciència actual, i que no hagi aprofundit més intensament en alguns camps, com en la geomorfologia o la història dels terrenys quaternaris. Però, malgrat aquests temes preferents, s'ha interessat per les qüestions geològiques més diverses i les aportacions que hi ha fet tenen totes un valor científic inqüestionable. Un fenomen geològic no ha estat mai per a ell un fet aïllat que es pot analitzar sense analitzar també les seves relacions amb els que l'envolten. Això li ha permès una visió global de les Ciències de la terra que dona un estil personalíssim i inimitable a tots els seus treballs.

Sens dubte aquest estil no li hauria estat possible sense la seva extraordinària capacitat de treball que li permet de recollir i analitzar críticament una gran quantitat d'informació, però tampoc sense la seva immensa curiositat envers tota la realitat que l'envolta i que sap combinar amb una total capacitat de concentració en la qüestió que analitza en un moment determinat.

Probablement aquesta és la causa que, si bé el Dr. Lluís Solé i Sabaris ha transmès als seus deixebles la seva capacitat de crear escola, de formar equip, no els ha pogut transmetre, en canvi, aquesta visió totalitzant de la Geologia. Sembla com si els hagués transmès a cadascun una parcel·la, un

aspecte concret de l'ample camp de les ciències de la terra que ell ha conreat.

Per aquest motiu, de l'escola catalana de geologia surten tants geomorfòlegs com tectònics, paleontòlegs com estratígrafs, hidrogeòlegs com quaternaristes. Per aquest motiu són molts els geògrafs que també el consideren el seu mestre. No cal ressaltar la importància que té aquesta capacitat de formar especialistes en les més diverses branques en la vida científica del nostre país dels anys cinquanta i seixanta, i com és en bona part responsable de l'avenç que les ciències geològiques hi han fet.

No es veu sovint un mestre que prepara deixebles tan diferents entre si com d'ell mateix, que transmet als seus alumnes més una manera de ser que no pas una manera de fer. Potser ho explica la seva postura crítica envers ell mateix i envers els altres, el seu extraordinari respecte a la llibertat de tothom i el viure el mestratge no com una transmissió de codis sinó com una ajuda a la plena realització de cada persona.

Potser aquí trobaríem el motiu que siguem tants i tan diferents els qui considerem el Dr. Lluís Solé i Sabaris com el mestre que ens ha iniciat en l'ofici de geòleg, i també la raó que ens ha fet adonar i reflexionar moltes vegades del molt que li devem cadascun de nosaltres en particular i la Geologia en general. Hem viscut com un fet natural i lògic la seva extraordinària fecunditat científica i la seva generositat humana.

Només ara, quan arriba el temps de deixar les seves obligacions docents per continuar incansable i lúcida la seva tasca i el seu mestratge, valorem el molt que representa per a tots i per a cadascun, i sentim la necessitat de testimoniar-li el nostre agraïment.

Rebut, abril 1978.